

II. Välimeren korkeakulttuurit

5. Antiikin Kreikka

Tehtävä 1. Selvitä, miten käsitteet polis ja siirtokunnat liittyvät Kreikan vuoristoisuuteen ja karuun luontoon.

- Vuoristoisuuden vuoksi antiikin Kreikkaan ei syntynyt yhtenäistä valtiota, vaan se koostui lukuisista kaupunkivaltioista eli poliksista.
- Karu luonto vaikutti siihen, että kaupunkivaltiot olivat riippuvaisia muualta tulevasta viljasta. Kaupankäyntiä varten kreikkalaiset perustivat siirtokuntia eri puolelle Väli- ja Mustaamerta.

Tehtävä 2. Mikä oli Välimeren merkitys antiikin kreikkalaisille?

- Kreikan maasto hankaloitti maareittien käyttöä, joten Välimeri oli tärkeä kulkureitti.
- Kreikkalaiset olivat eteviä merenkulkijoita, mikä edesauttoi siirtokuntien perustamista.
- Välimerta pitkin kreikkalaiset toivat tärkeimmät hyödykkeensä, kuten viljan ja puutavaran, ja veivät hyödykkeitä muualle, kuten viiniä ja oliiviöljyä.
- Välimeren kautta kreikkalaiset tutustuivat eri kansoihin.
- Välimeri tarjosi ravintoa ja kalastajille elinkeinon.

Tehtävä 3. Miten kreikkalaiset vaikuttivat Välimeren luontoon?

- Kreikkalaiset hakkasivat puut laivojen rakentamiseen ja metsät raivattiin pelloiksi.
- Lampaiden ja vuohien edistämä eroosio sai vähitellen aikaan sen, että Kreikan vuoren rinteet olivat lähes paljaita puista.
- Kreikkalaiset kuitenkin sopeutuivat ympäristön muutokseen ja siirtyivät viljelemään oliivipuita, jotka menestyivät karussakin maaperässä.

6. Rooman valtakunta

Tehtävä 1. Miten Rooma onnistui kasvamaan suurvallaksi?

- kilpailevien kansojen hajanaisuus ja eripuraisuus
- tehokkaasti järjestetty armeija
- taitava hallinto
- hajota ja hallitse -politiikka

- voimakkaat keisarit
- valloitetujen alueiden tehokas taloudellinen hyväksikäyttö
- suotuisa sijainti Välimeren keskellä

Tehtävä 2. Miten käsitteet kansankokous, tasavalta ja keisariaika liittyvät Rooman historiaan?

- Tasavallan aikana valtaa käyttivät ylimpien sukujen edustajista koostuva senaatti ja kansankokous.
- Keisariajalla valtaa käytti keisari, mutta senaatilla oli edelleen valtaa joissakin asioissa, kuten verotuksessa.
- Kansankokouksissa keskusteltiin kaupunkivaltion ja valtakunnan asioista. Siihen saivat osallistua vain asekuntoiset kansalaiset.

Tehtävä 3. Miksi tuontituotteet olivat välttämättömiä Rooman pääkaupungin asukkaille?

- Rooman pääkaupunki ei itse tuottanut juuri mitään, mutta roomalaisten tarpeet olivat valtavat.
- Rooman armeija tarvitsi paljon viljaa.
- Rooma oli ensimmäinen miljoonakaupunki, jonka runsas väestö tarvitsi myös paljon viljaa.
- Pääkaupungin yläluokalle eli patriiseille tuotiin myös mitä ihmeellisimpiä ylellisyystuotteita.

Tehtävä 4. Pohdi, mikä merkitys Rooman valtakunnan laajuudella oli Euroopan myöhemmälle historialle.

- Imperiumin laajuuden vuoksi roomalainen kulttuuri ei jäänyt vain Välimeren kulttuuriksi, vaan se levisi Alppien yli.
- Roomalaiset perustivat sotilasleirejä ympäri valtakuntaa, ja niistä kehittyi myöhemmin kaupunkeja, kuten nykyinen Wien ja Pariisi.
- Latinan kieli levisi virkakielenä ympäri valtakuntaa ja syrjäytti monia paikallisia kieliä.

7. Elämää antiikissa

Tehtävä 1

Anna esimerkkejä, mihin eri työtehtäviin orjia käytettiin antiikin aikana.

- kaivostyössä
- pellolla viljelytyöissä
- kotona esim. palvelijoina, siivoojina ja opettajina

- prostituoituina
- lääkäreinä ja kirjureina
- rakentajina

Tehtävä 2.

a) Perustele väite: Orjuus oli välttämätöntä antiikin yhteiskunnille.

- Kreikkalaisten koko talousjärjestelmä perustui orjatyövoiman käyttöön.
- Taloudellinen hyvinvointi mahdollisti kulttuurin saavutukset.
- Orjatyövoiman käyttö jätti kansalaisille aikaa politikointiin ja filosofointiin.
- Rooman monet suuret rakennukset rakennettiin orjatyövoimalla.
- Talous kääntyi laskuun, kun orjien saanti vaikeutui.
- Toisaalta orjia vapautettiin paljon keisarivallan aikana.
- Orjia käytettiin raskaan ruumiillisen työn lisäksi palveluammateissa, kuten opettajina ja kirjureina.
- Kun väkiluku väheni, vapautetut orjat kelpasivat myös yhteiskunnallisiin tehtäviin (esimerkiksi keisari Diocletianus oli vapautetun orjan poika).

b) Pohdi, voimmeko tuomita antiikin orjuuden.

Toisaalta voimme, koska

- orjuus rikkoo ihmisoikeuksia
- orjia kohdeltiin huonosti.

Toisaalta emme voi, koska

- antiikissa orjuutta pidettiin luonnollisena
- historian tehtävänä ei ole tuomita, vaan yrittää ymmärtää kutakin aikaa sen omista lähtökohdista käsin.

8. Rooman tuho

Tehtävä 1. Valitse kolme syytä, joita pidät todennäköisempinä Rooman hajoamiseen. Perustele.

- Olennaista on, että opiskelija ajattelee itse, eikä se, että hän päätyy valitsemaan juuri tietyt syyt.
- valtiollispoliittiset tekijät: sisällissodat, valtakunnan sisäinen hajanaisuus, kilpailu vallasta vihamieliset naapurikansat
- talous: inflaatio, maatalouden ongelmat, tavarapula, menojen ja tulojen epäsuhta

- muut selitykset: taudit, moraalinen rappio, uskonnolliset muutokset

Tehtävä 2. Miksi valloitusotien loppuminen ajoi Rooman talousvaikeuksiin?

- Sotilaita ei enää tarvittu uusiin valloituksiin, mutta armeijan ylläpito edellytti edelleen paljon varoja.
- Myös pääkaupungin valtavat menot säilyivät.
- Kun uusia alueita ei enää valloitettu, tavaraa ei saatu niin paljon Roomaan.
- Yhteiskunnan kannalta tärkeitä orjia ei myöskään saatu lisää.

Tehtävä 3. Tee käsitekartta Rooman hajoamisen syistä.

Käsitekartan avainsanoja

- taloudelliset syyt: inflaatio, maatalouden ongelmat, tavarapula, menojen ja tulojen epäsuhta
- valtiollispoliittiset tekijät: sisällissodat, valtakunnan sisäinen hajanaisuus, kilpailu vallasta, vihamieliset naapurikansat
- muut selitykset: taudit, moraalinen rappio, uskonnolliset muutokset
- Hajoamisen tarkastelu eri näkökulmista:
 - o katastrofi vai rappio
 - o sisäiset ja ulkoiset syyt
 - o jatkuvuusteoria

Tehtävä 4. Arvioi, mitkä Rooman rappiota selittävät tekijät voisivat aiheuttaa nykyistenkin yhteiskuntien tuhoutumisen.

- valtiollispoliittiset tekijät: sisällissodat, valtakunnan sisäinen hajanaisuus, kilpailu vallasta, vihamieliset naapurikansat
- talous: inflaatio, maatalouden ongelmat, tavarapula, menojen ja tulojen epäsuhta
- muut selitykset: taudit, moraalinen rappio